

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Deres ref:

Oslo, 02.05.2018
Vår ref: Robert Hval Straumann/ 18-12161

Innspill til arbeidet med stortingsmelding om helsenæringen

Virke representerer en stor bredde av leverandører og aktører i den private helsenæringen. Vi jobber for at samspillet mellom helsenæringen og offentlige myndigheter skal være best mulig og få fram de samfunnsøkonomisk beste løsningen, gjennom at pasienter/brukeres behov ivaretas til på en effektiv måte.

Arbeidet med en stortingsmelding for helsenæringen er en god mulighet til å løfte fram noen vesentlige muligheter og utfordringer for denne voksende og viktige delen av norsk næringsliv.

Vi mener meldingen særlig må vurdere:

- Hva er barrierene for større verdiskaping i norsk helsenæring?
- Hvordan kan norsk helsenæring bidra i enda større grad til gode og effektive helsetjenester i Norge?
- Gir dagens rammer for offentlig innkjøp av helseteknologi/utstyr rom for nyutvikling og innovasjon?

Om helsenæringen i Norge

Helsenæringen er en viktig del av den norske helsetjenesten. Som utvikler, importør, distributør, kompetanseformidler og teknologibase er dette en næring som bidrar til at den norske befolkningen får bedre tjenester og produkter når de møter den offentlige og private delen av helsetjenesten.

Vi mener at et godt samspill mellom helsenæringen og offentlige myndigheter er helt nødvendig for å kunne gi et best mulig helsetilbud til befolkningen. I mange tilfeller er helsetilbudet finansiert og organisert av offentlige myndigheter (NAV, spesialisthelsetjenesten), men produktet/løsningen/tjenesten leveres av private leverandører.

Hovedorganisasjonen Virke

Besøksadresse:
Henrik Ibsens gate 90
NO 0255 Oslo
Postadresse:
P.O. Box 2900 Solli
NO-0230 Oslo
Tel +47 22 54 17 00
Fax +47 22 56 17 00
E-post
info@virke.no
Bankgiro
6030.05.18543
Org nr.
970 134 646 MVA

www.virke.no

Helsenæringen har også betydelig potensial som næring. Både det nasjonale og internasjonale markedet for produkter og tjenester fra næringen er i vekst. Rapporten «Helsenæringens verdi 2018» av Menon Economics peker på et betydelig skifte i veksttakten de siste årene. Rapporten peker imidlertid også på noen sentrale begrensninger for vekst i den norske helsenæringen, blant annet liten tilgang på risikokapital og uforutsigbarhet om rammebetingelser.

Helsenæringen står overfor flere av de samme utfordringene som andre teknologinæringer gjør i Norge. Et skattesystem som ikke gir incentiver til investorer som ønsker å gå inn i denne typen satsinger, liten forståelse for næringen hos offentlige myndigheter og liten grad av langsiktighet når rammebetingelser utformes.

Tjenesteutvikling

Verdiskapingen i helsenæringen består både av selve produktene og innovasjonen som ligger bak dem, og av tjenester som enten står på egne bein eller som utfyller produktene. For mange av Virkes medlemmer er det nettopp kompetansetjenester, som i veiledning, kursing og videreutvikling av tjenestene som gir det største bidraget til helsetjenesten. Flere av disse elementene har vi omtalt nedenfor.

Nye helsetjenester eller tjenesteinnovasjoner utvikles ofte best i samarbeid med brukerne. Det sikrer at brukerne skal få større nytte av produktene og at livskvaliteten blir større. For at dette skal skje, må imidlertid offentlige innkjøpere og oppdragsgivere legge til rette for utvikling. Vi mener at en større grad av nærhet mellom leverandør og bruker vil kunne bidra positivt.

Tilbudet av helsetjenester og produkter er stort, og innovasjonstakten er høy. For at norsk helsetjeneste skal kunne nyttiggjøre seg dette, må det også være en åpenhet for nye måter å levere tjenester på. Kompetansen og innovasjonsevnen som sitter hos private helseaktører er nødvendig for å utvikle nye tjenester.

Betydningen av gode offentlige innkjøp

Offentlige helsemyndigheter forvalter enorme beløp på vegne av fellesskapet. Det inkluderer også betydelige beløp til innkjøp av varer og tjenester som leveres av private leverandører av ulike typer. Noen eksempler:

- Av 342 milliarder kroner som årlig brukes på helse i Norge, er 81 prosent offentlig finansiert.
- I 2013 var offentlige anskaffelser i helse- og omsorgssektoren på om lag 59 mrd. kroner
- Spesialisthelsetjenesten bruker årlig nærmere 16 mrd. kroner på innkjøp av legemidler, medisinske forbruksvarer og annet medisinsk utstyr.
- NAV forvalter årlig 6,4 mrd. kroner til innkjøp av hjelpemidler for mennesker med funksjonsnedsettelse eller andre lignende behov. Utgiftene her økte med 10,4 prosent siste år.
- Fram mot 2060 antas antall bruker av hjelpemidler til å øke med 80 prosent (Rapport 1/2018, NAV-ytelsene mot 2060)

God forvaltning av disse midlene er nødvendig av hensyn til en effektiv offentlig sektor, men ikke minst fordi det berører livskvaliteten til brukere og pasienter. Måten anskaffelser innrettes på har stor betydning for hvilken nytte man oppnår på kort og lang sikt. Offentlige innkjøpere må balansere en rekke hensyn: forutsigbarhet i offentlige budsjetter, kvalitet, pris mv.

Vi mener at det er en rekke forhold ved måten offentlige innkjøp skjer i dag som hindrer innovasjon og utvikling av gode produkter for brukerne. Innovative offentlige anskaffelser er helt nødvendig i mange markeder der produktene og tjenestene er under stadig utvikling og hvor forbedringer kan gi brukerne en bedre livskvalitet. Våre medlemmer leverer blant annet hjelpemidler til personer med funksjonsnedsettelse eller annet utstyr som mange mennesker trenger i hverdagen og som anskaffes gjennom NAV.

Våre medlemmer opplever at:

- Vektingen av pris foran kvalitet hindrer nyutvikling
- I spesialiserte markeder blir det stadig mer krevende å holde et mangfold av leverandører
- Systemene legger ikke opp til nyutvikling og innovasjon utenom anbudsrunderne

Tre eksempler fra NAV:

1. Ca 6 måneder før NAV utlyser anbudene sine kaller de aktuelle leverandører inn til møte for å høre om nyutvikling, innspill, kommentarer til pågående anbud etc. Etter utlysning tar det kanskje 6 måneder før selve anbudet starter. Anbudet løper normalt 4 år. Hvis de ved utlysningen ikke oppretter en post/kategori i anbudet som åpner for denne nyutviklingen vil det altså gå ca 5 år før produktet potensielt kommer på det norske markedet. Ved å opprette en åpen post hvor nyutvikling kunne tilbys i anbudet kunne man gjort nye produkter tilgjengelig raskere.
2. Nye produkter skal være testet og godkjente ved innleveringsfristen av anbud, som vanligvis skjer hver fjerde år. Testing er dyrt og norske krav til testing har vært Europas strengeste. Hvis produktet ikke blir valgt ved anbudet, har leverandøren hatt store kostnader som ikke blir dekket. Risikoen ved å sette nyskapende produkter på markedet blir for høy, og vi mener dette på mange måter er en markedssvikt.
3. Brukere som får utstyr dekket av NAV har vanligvis en kontakt i kommunen som vurderer behovet, for eksempel ved synshemming skal alle kommuner ha en synskontakt. Det er imidlertid ikke noe krav til at kontakten i kommunen har spesifikk kompetanse på hva som finnes av utstyr tilgjengelig og hva som ville passet brukeren best. Kompetansemangelen gjør også at det er krevende å få nyutviklinger på markedet.

Apotek

Apotekene i Norge er en av de største private arbeidsgiverne for autorisert helsepersonell. I rundt 900 apotek er det ansatt nærmere 9 000 personer, hvor de aller fleste er autorisert helsepersonell. Nesten er 4 000 farmasøyter med bachelor- eller mastergrad.

Den viktigste rollen apotekene har i dag er som distributør og formidler av legemidler. Apotekene skal også veilede og informere sluttbrukere om riktig bruk av legemidler. Med rundt 50 millioner årlige kundebesøk, er apotekene en sentral del av den norske helsetjenesten.

Apotekene representerer med andre ord en kompetansebase og et kontaktpunkt mellom helsevesenet og befolkningen som er svært viktig i det daglige helsetilbudet. Vi mener det er et stort potensial for at apotekene kan tilby enda flere tjenester utover det som gjøres i dag. Allerede i dag utfører norske apotek tjenester som inhalasjonsveiledning for pasienter med kols eller astma. Forsøk med vaksinasjon på apotek tyder på at økt tilgjengelighet vil gi mulighet for å øke vaksinasjonsdekning for grupper som bør ha influensavaksine.

Vennlig hilsen

Hovedorganisasjonen Virke

Hans Christian Westlye
Direktør